

Aanstellingen in de Taalkunde

Centre for Language and Cognition, Groningen
Faculteit der Letteren
Rijksuniversiteit Groningen

12 augustus 2004

Samenvatting

Deze nota identificeert **lacunes in noodzakelijke taalkundige expertise binnen de Faculteit der Letteren**, Groningen en roept de facultaire benoemingscommissies op om zo goed mogelijk deze in de gaten te houden bij alle benoemingen in de taalkunde.

Aanstellingen op het gebied van de taalkunde vinden steeds i.v.m. een positie binnen een afdeling plaats, wiens behoeften uiteraard een belangrijke rol moeten spelen. Het is desondanks wenselijk en zelfs noodzakelijk om taalkundige expertise als een facultaire resource te zien. Geen enkele afdeling kan meer dan een minimaal deel van taalkunde afdekken in onderzoek of in onderwijs. Het Centre for Language and Cognition, Groningen (CLCG) neemt de verantwoordelijkheid op zich om de vereiste taalkundige expertise binnen de Faculteit der Letteren (FdL) in de gaten te houden, gegeven de verantwoordelijkheden van het instituut en de behoeften van lopend onderzoek. Deze nota schetst hoe het CLCG voorstelt een invulling hieraan te geven. Ze is een aanpassing van een nota vanuit 1999 die intussen achterhaald is.

Achtergrond

Vaste aanstellingen met taalkundige inhoud geschieden op basis van commissies waarin het CLCG wordt vertegenwoordigd door de directeur en vaker ook door naaste collega's. Zodra zo'n commissie aan het werk is, is vanzelfsprekend een grote maat aan vertrouwelijkheid nodig zodat verdere terugkoppeling met instituutsliden of met het adviesraad niet meer mag plaatsvinden.

De leden van het CLCG voelen daarom de behoefte om als de facultaire deskundigen op het gebied van de taalkunde hun visie op aanstellingen systematisch voor te leggen zowel aan het faculteitsbestuur alsook aan de verschillende commissies die verantwoording dragen voor de keuze van foci in deskundigheid van aan te stellen wetenschappers. Deze behoeften zijn in discussies van het adviesraad van het CLCG op 9 juni 2004 ter sprake gebracht. Deze nota verwoordt het unanieme standpunt van alle aanwezige leden van het CLCG adviesraad (14 van 22 leden waren aanwezig). Deze visie geniet dus een breed draagvlak binnen de taalkunde.

Noodzaak

Het CLCG heeft een bijzondere verantwoording om de behoeften van de taalkunde goed te identificeren en deze aan de FdL en alle structuur- en benoemingscommissies mede te delen. Niemand anders behartigt de belangen van de taalkunde in de FdL.

In het bijzonder is het noodzakelijk om taalkundige expertise als een *facultaire* resource te zien ondanks het feit dat er taalkunde in meerdere aparte afdelingen en opleidingen aanwezig is. De afdelingen zijn meer dan genegen om hun locale expertise te zien als de enige basis waaruit ze hun studieprogramma moeten voeden. (Dit leidt op z'n beurt tot onwenselijke versnippering en een suboptimaal niveau van expertise ook in gevorderd onderwijs, maar dit terzijde.) Ook bij aanstellingen bestaat de gevaar dat afdelingen locale lacunes en behoeften te zwaar laten wegen — ook als nodige en bereidwillige expertise dichtbij zit.

Dat afdelingen een te belangrijke stem hebben bij aanstellingen, leidt ertoe dat minder goed vertegenwoordigde takken van taalkunde langzaam uit de facultaire expertise raken. Afdelingen tenderen grammatici te hebben en taalonderwijs-specialisten, maar geen fonetici, fonologen, corpustaalkundige, kwantitatieve taalkundigen, logica specialisten en andere. De te smalle kijk van de afdelingen is ook voor onderwijs slecht, het geeft te weinig perspectief op deskundige begeleiding van wetenschappelijk werk, en het veroorzaakt lacunes in expertise die dringend nodig zijn i.v.m. lopend taalkundig onderzoek. Vooral het laatste betreft een essentiële taak van het CLCG.

Profiel

Het CLCG ambieert geen deskundigheid op alle subdisciplines van de taalkunde, wat ook niet haalbaar zou zijn. Het CLCG voelt een bijzondere verantwoordelijkheid voor onderzoek in de moderne Europese talen (Germaanse, Romaanse, Slavische en Finoe-grische talen), de Nederlandse talen en dialecten (incl. de minderheidstalen Fries en Nedersaksisch); toepassingen van de taalkunde, in het bijzonder educatieve toepassingen, afasiologie (incl. dyslexie), communicatiekunde, en computationele taalkunde; en taalkundige aspecten van de cognitieve neurowetenschappen (psycho- en neurolinguïstiek).¹

Deeldisciplines van de taalkunde die we niet tot de foci van het CLCG zouden rekenen, zijn bijv. niet-interactionele sociolinguïstiek, mathematische taalkunde, of taaltypologie, net zo min als onderzoek in niet-Europese talen (alle behalve Germaanse, Romaanse, Slavisch en Finoe-grisch). Om de schaarse onderzoekscapaciteit niet te verwateren, zal het CLCG zich op taken concentreren die uit de bovengenoemde verantwoordelijkheden voortvloeien.

Het CLCG ambieert dus een bewuste bundeling van taalkundige thema's. Gezien de breedte van de tegenwoordige taalkunde en in het zicht van de bovengenoemde verantwoordelijkheden zou het onmogelijk zijn voor een groep van ongeveer 55 onderzoekers om alle interdisciplinaire facetten van de taalkunde te bestrijken. De ambitie om de hele taalkunde af te dekken is dus onhaalbaar, en ook onverstandig.

1. Zie Nota "CLCG: Structuur en Beleid" 11/99

Aanstellingsbeleid

Excellente onderzoeksprestaties eisen een bundeling van krachten en daarom locale samenwerking. De bijzondere verantwoordelijkheden van het CLCG maken bovendien bepaalde concentraties zinvol, bijvoorbeeld in de structuur en het gebruik van de moderne Europese talen en van de Nederlandse talen (incl. dialecten), in de educatieve taalkunde, en in de gebieden die samenwerken met de cognitieve neurowetenschappen, nl. de psycholinguïstiek, en de theoretische en computationele taalkunde.

Om aanstellingsbeleid van een “wenslijst” van taalkundige deskundigheid te destilleren, is het zinvol om kennis te zoeken die nodig is voor de gebieden waarvoor men verantwoordelijkheid draagt, en in het bijzonder waar ontbrekende deskundigheid lopend onderzoek belemmert. Verder wil men een open oog houden voor gebieden waarvan nodige vernieuwingen te verwachten zijn.

Het zoeken op basis van *nodige ontbrekende deskundigheid* houdt rekening enerzijds met de beperkte middelen die we in de komende jaren verwachten en anderzijds met de noodzaak om concentratie die de eis van excellentie impliceert. Vanzelfsprekend moeten de geïdentificeerde gebieden breed zijn, wil men ze als basis voor vaste posities zien, en verder moeten ze gebieden zijn die naar verwachting voor een lange periode nuttig onderzoek zullen leveren.

Bij vacatures zoekt het CLCG steeds excellente wetenschappers op welk niveau dan ook.

Benodigde Deskundigheid 6/2004

Men hoopt en verwacht dat dit deel van deze nota regelmatig herzien moet worden. De volgende gebieden zijn allemaal van groot belang voor CLCG, en worden in het geval van de eerste twee echter door niemand in de vaste staf voldoende bedreven. In het laatste geval (semantiek) gaat het uitdrukkelijk daarom om dat we een vooraanstaande positie willen vasthouden.

Statistiek speelt een grote rol in de neurolinguïstiek, in het onderzoek over eerste en tweede-taalverwerving, en in de computationele taalkunde. Statistische consultatie is vaak onmisbaar bij promotieprojecten in deze gebieden en ook bij projecten van staffleden. De beschikbaarheid van grote corpora ontsluiten nieuwe terreinen voor de inzet van statistische technieken in de taalkunde. Bij de benoeming van dit gebied als bijzonder belangrijk voor aanstellingen beklemtoont de adviesraad dat ze alleen een statisticus voor ogen heeft met bewezen belangstelling en expertise in taalkundig onderzoek (publicaties in taalkunde én gevorderde statistische kennis).

Instrumentele Fonetiek (deels beoefend onder de naam *Laboratory Phonology*) is een prioriteit gezien het huidige CLCG profiel. Actieve deskundigheid in instrumentele fonetiek ontbreekt bij de vaste staf van het CLCG (1/2004). Er is

voldoende expertise aanwezig om inleidende colleges te verzorgen, maar er zijn geen publicaties op dit gebied sinds jaren. Deskundigheid is wenselijk om de fonologie aan te vullen, en ook activiteiten in semantiek en in de descriptieve en educatieve taalkunde. Er zijn projecten in discours en er was een project in taalverwerking ten dienste van spraakherkenning die profijt zouden hebben (gehad) van structureel aanwezige kennis. (Ook in dit kader zou het ook een taak zijn om studenten op te leiden die binnen deze projecten een rol zouden kunnen spelen.)

Semantische Pragmatiek Semantiek werd samen met computationele taalkunde enerzijds en neurolinguïstiek anderzijds door de FdL als “zwaartepunt” in het onderzoek aangemerkt. Het is gerechtvaardigd om van een Groningse traditie in de semantiek te praten, vooral op het gebied van negatie en temporele semantiek. Maar de aanwezige deskundigheid beperkt zich vooral tot de semantiek van de zin en de onmiddellijke context (b.v. vooral anaphora, incl. de anaphora van tijdsuitdrukkingen). De formeel-logische benadering van dialoog en coherentie in discourse is op dit moment een veelbelovend en actief gebied. Expertise op dit terrein is niet alleen voor de semantici zelf, maar ook voor onderzoekers in discourse en computationele taalkunde interessant.

Adviesraadsleden

De adviesraad van het CLCG omvat de leiders van alle onderzoeksgroepen en alle hoogleraren taalkunde: prof.dr. Roelien Bastiaanse, prof.dr. Heike Behrens, prof.dr. Kees de Bot, dr. Dicky Gilbers, prof.dr. Kees de Glopper, prof.dr. Ger de Haan, prof.dr. Cornelius Hasselblatt, prof.dr. Jack Hoeksema, prof.dr. Tette Hofstra, dr. Peter Houtzagers, prof.dr. Jan Koster, prof.dr. Alice ter Meulen, prof.dr.ir. John Nerbonne, dr. Gertjan van Noord, prof.dr. Hermann Niebaum, prof.dr. Gisela Redeker, prof.dr. Simon Reker, dr. Laurie Stowe, prof.dr. Co Vet, en prof.dr. Frans Zwarts.

Drs. Liefke Reitsma vertegenwoordigt CLCG promovendi bij de adviesraad, en prof. de Bot is voorzitter.

J.Nerbonne, Dir. CLCG